

Araştırma Makalesi

Mersin Univ Sağlık Bilim Derg 2024;17(3):373- 386

doi:10.26559/mersinsbd.1432255

Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ile intihar olasılığı arasındaki ilişkide öz nefretin aracı rolü

 Feyza Karşlı¹

¹Erzincan Binali Yıldırım Ü., Fen-Edebiyat Fak., Psikoloji Bölümü, Klinik Psikoloji AD, Erzincan, Türkiye

Öz

Amaç: Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin benlik saygıları ile intihar olasılıkları arasındaki ilişkide öz nefretin aracı rolünü incelemek amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışma kesitsel bir çalışmadır ve yordayıcı korelasyonel yöntem kullanılarak ilişkisel bir araştırma olarak yürütülmüştür. Çalışmanın örnekleme uygun (kolay ulaşılabilir) örnekleme yöntemiyle belirlenmiş olup çalışmaya 244 kadın (%75.1), 81 erkek (%24.9) olmak üzere toplam 325 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcılar 17-51 yaş (Ort. 21.18, SS= 3.2) aralığındadır. Veri toplama araçları olarak Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Öz-Nefret Ölçeği, İntihar Olasılığı Ölçeği ve Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Çalışma sonunda toplanan verilerin analizinde Pearson Korelasyon analizi ve aracılık analizi (Hayes'in Model 4'ü) yapılmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda üniversite öğrencilerinin benlik saygıları ile intihar olasılıkları arasındaki ilişkide öz nefretin aracı rolü olduğu görülmüştür. **Sonuç:** Elde edilen sonuçlar alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır. Ayrıca sonraki çalışmalar için ve ruh sağlığı çalışanları için önerilerde bulunulmuştur. Çalışma sonuçlarının üniversite öğrencilerinde intihar riski taşıyan bireyleri koruma ve önleme amacıyla, benlik saygısı ve öz nefret arasındaki yapının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Benlik saygısı, öz nefret, intihar olasılığı

Yazının geliş tarihi: 05.02.2024

Yazının kabul tarihi: 26.07.2024

Sorumlu Yazar: Feyza Karşlı, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Yalnızbağ Yerleşkesi B4/102 Erzincan/Türkiye Tel: 0544 7260740, E-posta: feyza.karsli@erzincan.edu.tr

Mediating role of self-hate in the relationship between self-esteem and suicide probability among university students

Abstract

Aim: The aim of this study is to examine the mediating role of self-hate in the relationship between university students' self-esteem and their probability of suicide. **Method:** The study is a cross-sectional study and was conducted with the predictive correlational method. The participants of the study consisted of a total of 325 university student, 244 women (75.1%) and 81 men (24.9%), who were determined by the convenience sampling method. Participants were aged between 17 and 51 years (M=21.18, SD=3.2). Rosenberg Self-Esteem Scale, Self-Hate Scale, Suicide Probability Scale, and Sociodemographic Information Form were used as data collection tools in the study. Pearson Correlation analysis and mediation analysis (Hayes' Model 4) were performed in the analysis of the data collected at the end of the study. **Results:** The results of the analyses indicated that self-hate mediates the relationship between university students' self-esteem and probability of suicide. **Conclusion:** The obtained results have been discussed within the framework of the literature. Additionally, suggestions have been made for future studies and mental health practitioners. According to the study results, understanding the structure of self-esteem and self-hatred is expected to contribute to the protection and prevention of suicide among university students at risk.

Keywords: Self-esteem, self-hate, suicide probability

Giriş

Benlik (self) psikoloji, sosyoloji, felsefe ve nöroloji gibi disiplinlerde merak edilen ve sık çalışılan konular arasında bulunmaktadır. Öyle ki benlik kavramı; bireyin kimlik oluşumu, duygusal deneyimleri, sosyal etkileşimleri ve kişisel gelişimi üzerinde derinlemesine bir etkiye sahiptir. En temel haliyle benlik, kişinin kendisi hakkındaki temsillerinin toplamıdır. Dolayısıyla özünde bireyin kendi kendini anlama, algılama ve tanımlama sürecinin bir ürünü olarak ifade edilebilir. James (1890), benliğin hem bilen benlik (I) hem de bilinen benlik (Me) olmak üzere iki yönünden bahsetmektedir. Festinger (1954) de benliğimiz hakkında bilgi edinmek için kendimizi diğerleriyle karşılaştırdığımızı ifade eder. Schachter (1964) kendimize dair bilgiye fizyolojik uyarılmışlık durumlarımıza bakarak ulaşabileceğimizi söylerken; Bem (1967) ise kendimizi gözlemleyerek bilgi edindiğimizi ileri sürmektedir. Tajfel (1981) grup veya gruplara üyeliğe dair verilen değerlerin benliğin ifadesinde önemli bir kaynak olduğunun altını çizer. James'ten farklı olarak Higgins (1987) benliğin üç yönü olduğunu ve benliğin gerçek, ideal ve olması gereken benlik olarak boyutlu bir

yapıyla açıklandığını vurgulamıştır. Benliğimize dair bilgiye ise ya kişisel ya da sosyal kaynaklardan ulaşırız. Yine Cooley (1902) de başkalarının bize olan davranışlarının benliğimize dair bilgi konusunda fikir vereceğini belirtir. Tüm bu açıklamalar benlik kavramının çok katmanlı yapısını ve bireyin kendini anlama sürecindeki karmaşıklığı göstermektedir.

Kişilerin kendileri hakkında çeşitli kaynakları referans alarak yaptıkları çeşitli karşılaştırmalar benlik saygılarını etkileyebilmektedir. Benlik saygısı (self-esteem) kişinin kendisi hakkındaki temsillerinin toplamına bağlı olarak ortaya çıkan pozitif ya da negatif tutumu ifade etmektedir.⁸ Kişinin kendisinden memnun olup olmamasına da karşılık gelir. Higgins (1987) belirttiği gibi kişilerin gerçek benlikleri ile ideal benlikleri ya da olması gereken benlikleri arasında farkın olması hayal kırıklığı, tatminsizlik, korku, gerginlik ve üzüntü gibi duygulara yol açabilmektedir. Yani kişinin gerçek benliği ile hayal ettiği ya da arzuladığı ideal benlik arasındaki fark benlik saygısını etkileyebilmektedir. İkisi arasındaki uyum ve tutarlılık arasındaki farkın artması ya da azalması benlik saygısını arttıracak ya da düşürecektir.^{6,9,10}

Dolayısıyla kişinin kendine dair görüş ve tutumları ne kadar olumluysa benlik saygısı da o kadar yüksektir; tam tersi kendine dair olumsuz bir görüş ve tutum sergiliyorsa benlik saygısı düşüktür.⁸ Kişinin benlik saygısı düşük veya yüksek olduğunda, bu durum davranışlarına ve ruh sağlığına yansımaktadır.¹² Yani, benlik saygısının bireyin genel psikolojik iyilik hali, başarı, sağlıklı ilişkiler kurma, stresle başa çıkma, yaşam doyumu, suç ve sapkınlık içeren davranışlar gösterme, yardım etme üzerinde önemli bir role sahip olduğu kabul edilmektedir.¹²⁻¹⁹ Dolayısıyla benlik saygısının tanımından da anlaşılacağı gibi sağlıklı bir benlik saygısı, kişinin psikolojik ve duygusal iyi oluşunu destekleyecektir.²⁰ Benlik saygısının yüksek olması ruh sağlığını olumlu yönde etkilerken benlik saygısının düşük olması ruh sağlığını olumsuz etkiler. Örneğin; patolojik kumar oynama, yeme bozukluğu, depresyon, algılanan stres, beden algısı, problemler internet kullanımı, yalnızlık, anksiyete gibi pek çok psikolojik sorunla benlik saygısı arasında bir ilişki bulunmuştur.²¹⁻³³

Benlik saygısı pek çok psikolojik olguyla yakından ilişkilidir. İntihar bunlardan birisidir. İntihar birçok faktörün etkilediği, karmaşık bir yapıya sahip olan çok yönlü bir davranış olarak kabul edilir ve kişinin kendi yaşamına bilinçli olarak son vermesine karşılık gelir.³⁴ İntihar Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından listelenen ölüm nedenleri arasında yer almaktadır ve intiharın en sık görüldüğü yaş grubunun 15-29 yaş olduğunun altını çizmektedir. TÜİK (2022) verileri incelendiğinde, 18-29 yaş arasındaki intiharların diğer yaşlara kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir. Alanyazındaki çeşitli çalışmalar bu yaş aralığına denk düşen üniversite öğrencilerinin intihar düşüncelerinin, niyetlerinin ve davranışlarının yüksek olduğuna ve intihar açısından riskli bir grup olduğuna ışık tutmaktadır.³⁵⁻³⁷ Bunun yanında kişileri intihara sürükleyen nedenlerin oldukça çeşitlilik gösterdiği ifade edilmektedir.³⁴ Benlik saygısı bu nedenler arasında sayılmaktadır.³⁸ Alanyazın incelendiğinde, düşük benlik saygısının intihar riski ve intihar davranışları açısından en önemli risk faktörleri arasında

sayılmaktadır.³⁹ Boylamsal bir çalışmada, düşük benlik saygısının intihar düşüncesi için belirgin bir risk faktörü olduğu ortaya konulmuş ve düşük benlik saygısının bireylerde intihar düşüncesi olasılığını artıran önemli bir etken olduğu belirtilmiştir.⁴⁰ Başka bir metaanaliz çalışması sonuçları düşük benlik saygısı olan gençlerin gelecekte intihar girişiminde bulunma olasılıklarının daha yüksek ve etki büyüklüğünün ise orta etki büyüklüğünde (Cohen $d=.58$) olduğunu göstermiştir.⁴¹ Yine diğer bir metaanaliz çalışmasında düşük benlik saygısının yüksek intihar düşüncesi ve yüksek intihar davranışıyla (Cohen $d=.80$) ilişkili olduğu belirtilmiştir.⁴² Düşük benlik saygısının yaşam boyu ölüm arzusu, niyeti, planı ve girişimi gibi çeşitli intihar davranışını olası kıldığı belirtilmiştir.⁴³ İntihara meyilli gençlerin benlik saygılarına bakıldığında düşük benlik saygısına sahip oldukları görülmüştür.^{23,44} Kolombiya'daki yerli gençlerin intihar düşüncesi, intihar riski ve özsaygıları arasındaki ilişkinin değerlendirildiği çalışma sonuçları da öz saygının intihar düşüncesi ve riski ile ters yönde ilişki gösterdiğine işaret etmiştir.⁴⁵ Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ile intihar arasındaki ilişkisini açıklayan çalışmaların sonuçları benlik saygısı ile intihar arasında doğrudan bir ilişkinin olduğunu ve düşük benlik saygısının intihar riskini arttırdığını göstermektedir.⁴⁶⁻⁴⁸ Bununla birlikte benlik saygısı ile intihar arasındaki ilişki dolaylı ve çok yönlü olabilir. Çünkü düşük benlik saygısı, depresyon, anksiyete ve diğer ruh sağlığı sorunlarıyla birlikte görülebileceği için^{23-25,31-33} bu durumlar birleşerek kişinin intihar riskini artırabilir. Dolayısıyla ruh sağlığı üzerinde kritik bir role sahip olduğu vurgulanan benlik saygısının düşük olması kişileri intihar açısından riskli hale getiriyorsa tam tersi yüksek benlik saygısının da koruyucu olabileceğine de işaret edecektir.⁴⁹

Benlik saygısı gibi kişinin öz ilişkisini etkileyen başka bir psikolojik faktör ise öz nefrettir. Öz nefret, bir kişinin kendisiyle ilgili olumsuz duygular beslemesi ve kendini değersiz, seilmeye uygun olmayan veya başarısız bir şekilde görme durumu olarak ifade edilebilir.

Turnell ve arkadaşları (2019) tarafından "kişinin kendisini kalıcı, işlevsiz ve yıkıcı şekilde istenmeyen ve kusurlu niteliklerle kendini değerlendirmesi" olarak ifade edilmiştir. Benlik saygısının özünde kişinin kendisine atfettiği değer olarak ifade edildiği dikkate alındığında, kişinin kendinden nefret etmesi durumu ile yakından ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Rogers (1961), sağlıklı bir benlik gelişiminin kişilerin gerçek ve ideal benlikleri arasındaki uyumsuzluğun az olmasıyla da ölçüldüğünden bahseder. Bu fark fazla olduğun kişiler kendi benliklerini bir tehdit olarak görebilirler. Bu da öz nefret duygularının gelişimine ve kendi benliklerine yabancılaşmalarına yol açabilir. Kişinin öz-nefretine karşılık gelen kendine yönelik sürekli olumsuz duygular beslemesi ve kendini eleştirmesi benlik saygısının düşmesine neden olabilir. Dolayısıyla öz nefret intihar içinde bir zemin hazırlayabilir. Lieberman ve arkadaşları (2023), kendinden nefret ile intihar arasında bir bağlantının olduğunu göstermişlerdir. Başka bir çalışmada, sosyal medya üzerinden Almanya'daki intiharı içeren gönderilerin içerik analizi yapılmış ve içeriklerin üzüntü, yalnızlık ve öz nefreti içerdiği ortaya çıkmıştır.⁵² Conrad ve arkadaşları (2009) intiharı değerlendirmede iki faktörlü bir yapı belirlediklerini bu yapıların birinde öz nefretin yer aldığını belirtmişlerdir. Öz nefretin olduğu faktörü kronik olarak etiketlemişler ve bu faktörün yani öz nefretin öz kıyım açısından tedavi edilmesi zor olan hastalarda daha yaygın olduğunu ifade etmişlerdir. Yine kişilerarası intihar teorisine göre, kişileri intihar düşüncesi ve davranışına iten şeyin kişilerin kendi varoluşlarını başkalarına yük olarak gördükleri ve ölümlerinin hayatlarından daha kıymetli olduğu bunlarında öz nefrete karşılık geldiği ileri sürülür.⁵⁴ Joiner ve arkadaşları (2001) öz nefretin şizofreni spektrum semptomları olan kişilerde intihar eğilimini teşvik edebileceğini ileri sürmüştür. Ve yürüttükleri iki çalışmanın sonucunda öz nefret ile intihar arasındaki eğilimin daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir.

Araştırmanın Amacı

Alanyazındaki çalışmaların sonuçları değerlendirildiğinde, benlik saygısının düşük olmasının öz nefretin gelişiminde önemli bir rol oynayabileceği ve bunun da kişinin yaşamında intihar gibi psikolojik açıdan riskli durumlar ortaya çıkarabileceği düşünülmüştür. Araştırmaların çoğu benlik saygısı ile intihar arasındaki ilişkiyi göstermiştir. Ancak bu ilişkinin nasıl gerçekleştiği konusunda yeterli çalışmaların olmaması hala sınırlı sayıda bilgiye sahip olduğumuzu göstermektedir. Alanyazında bu değişkenler arasında ilişkiyi açıklayan başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ile intihar olasılığı arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkide öz nefretin aracı rolünün olup olmadığını incelemek amaçlanmıştır. Bu araştırmanın amacına göre aşağıdaki hipotezler test edilecektir.

1. Benlik saygısı puanları ile öz nefret puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.
2. Benlik saygısı puanları ile intihar olasılığı puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.
3. Öz nefret puanları ile intihar olasılığı puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.
4. Benlik saygısı ile intihar olasılığı arasındaki ilişkide öz nefretin aracı rolü vardır.

Gereç ve Yöntem

Katılımcılar

Mevcut çalışmanın örneklemini üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Katılımcılar uygun örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Çalışmaya 244 kadın (%75.1), 81 erkek (%24.9) olmak üzere toplam 325 kişi katılmıştır. Katılımcılar 17-51 yaş (Ort. 21.18, SS= 3.2) aralığındadır.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan bu formda katılımcıların yaş, cinsiyet, bölüm ve sınıf gibi bilgiler yer almaktadır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Rosenberg (1965) tarafından kişilerin benlik saygılarının değerlendirildiği envanter toplamda 63 maddeden oluşmakta olup 12 alt ölçeği içermektedir. Ölçeğin Türk toplumuna uyarlaması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılmıştır. Benlik saygısı alt ölçeği on madde içermekte olup ölçekten alınan yüksek puanlar, benlik saygısı düzeyinin düşük olduğuna işaret etmektedir. Dolayısıyla kişilerin benlik saygısı ölçeğinden aldıkları yüksek puanlar düşük benlik saygısına sahip olduklarını göstermektedir.

İntihar Olasılığı Ölçeği

İntiharın değerlendirilmesinde kullanılan Cull ve Gill (1988) tarafından oluşturulan ölçek, intihar girişimi riski taşıyan ergen ve yetişkinleri tespit etmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek "hiçbir zaman ya da nadiren", "bazen", "sık sık" ve "çoğu zaman ya da her zaman" gibi 4'lü Likert tipinde toplam 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan toplam puan 36 ile 144 arasında değişmekte olup yüksek puanlar intihar riskinin arttığını göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı 0.93, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.92 bulunmuştur. Atlı, Eskin ve Dereboy (2009) ise ölçeğin klinik örnekleme'deki geçerlik güvenilirlik çalışmasını yapmıştır. Ölçeğin Cronbach alpha değeri .89 bulunmuştur. Durak Batıgün ve Hisli Şahin (2018), gözden geçirme, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yürütmüşlerdir ve toplam puan için Cronbach alpha değerini .87 hesaplamışlardır.

Öz-Nefret Ölçeği

Turnell ve arkadaşları (2019) tarafından geliştirilen bu ölçek, bireyin son bir yıldaki kendinden nefret etme düzeyini değerlendirmek için tasarlanmıştır. 7'li Likert tipinde olan ölçek toplamda 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar kişinin kendinden nefret etme düzeyinin yüksek olmasına denk gelmektedir. Kardeş ve arkadaşları (2021) öğrenci örnekleme kullanarak kendinden nefret ölçeğinin Türkçe uyarlamasını sunmuş ve ölçüt geçerliği için Depresyon, Kaygı, Stres Ölçeği'nin (DASS-21) stres alt faktörünü kullanmıştır. Büge ve Bilge

(2022) tarafından ölçek Türk toplumuna uyarlanmıştır.

İşlem

Araştırma yürütülmeden önce, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kuruluna başvurulmuş ve kurulun 22 Eylül 2023 tarihli ve 08 sayılı oturumunda alınan 08/06 sayılı kararına istinaden onay alınmıştır. Veriler Ekim-Kasım 2023 tarihleri arasında hem çevrimiçi hem de elden toplanmıştır. Hem çevrimiçi hem de elden hazırlanan anket bataryasında katılımcılara önce Bilgilendirilmiş Onam Formu verilmiş, ardından çalışmaya gönüllü katılmayı kabul eden katılımcılara demografik bilgi formu ile üç ölçek (Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri, İntihar Olasılığı Ölçeği ve Öz-Nefret Ölçeği) sunulmuştur. Katılımcıların ölçek formunu doldurmaları yaklaşık 15-20 dakikalarını almıştır.

Analizler

Araştırmada yer alan katılımcılara ait verilerin analizleri öncesinde, parametrik testlerin varsayımlarının karşılanıp karşılanmadığı incelenmiştir. Verilerin normal dağılımını test etmek için çarpıklık ve basıklık (skewness-kurtosis) değerleri hesaplanmıştır. En yüksek çarpıklık değerinin 1.541, en yüksek basıklık değerinin 2.378 olduğu ve +/-3 aralığında yer aldığı görülmüştür. Mayer (2013) bu aralığın normal dağılım koşullunu sağladığını kabul etmektedir. Ayrıca çalışmalarda bağımsız değişkenler arasında $r = .90$ ve daha yüksek korelasyon olduğunda ortaya çıkan çoklu doğrusallık (multicollinearity) varsayımı da test edilmiştir. Korelasyon değerleri incelendiğinde en yüksek değerin $r = .67$ olduğu görülmüştür. Çoklu doğrusallık testi için ek olarak VIF ve Tolerance değerleri de incelenmiştir. Çoklu doğrusallık sorununun önüne geçmek için 10'dan küçük VIF değerinin, 0.20'den büyük Tolerance değerinin olması beklenir⁶¹, bu çalışmada da VIF değeri 1.803 ve Tolerance değeri ise 0.555 olarak tespit edilmiştir.

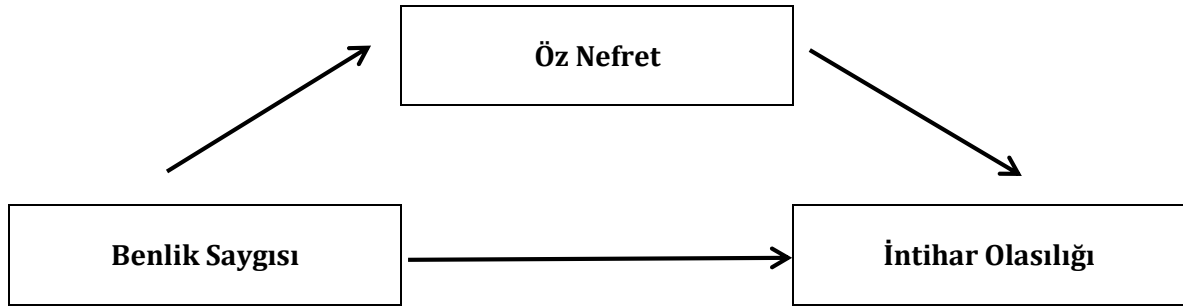
Bu değerler doğrultusunda çalışmanın çoklu doğrusallık sorunu

olmadığı bulunmuştur. Betimsel istatistik analizleriyle katılımcıların ölçeklerden aldıkları puan ortalamaları ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Araştırmada yer alan değişkenler arasındaki ilişkileri tespit etmek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır.

Son olarak üniversite öğrencilerinin benlik saygıları ile intihar olasılıkları arasındaki ilişkide öz nefretin aracılık etkisi Hayes'in (2018) 4 numaralı aracılık modeli ile test edilmiştir. Aracılık analizinde Bootstrap tekniğine bağlı olarak güven aralıkları incelenmiş ve güven aralıklarının alt ve üst sınır değerlerinin sıfırı içerip içermediği değerlendirilerek aracılık

rolünün anlamlılığı ele alınmıştır. Araştırmanın kavramsal modeli Şekil 1'de gösterilmiştir.

Alanyazın incelendiğinde, benlik saygısı ile intihar arasında hem doğrudan³⁵⁻⁴⁷ hem de dolaylı^{23-25,31-33} olarak bir ilişkinin olduğunu gösterilmiştir. Ayrıca öz nefretin kişinin kendisi hakkındaki olumsuz değerlendirmeleri içerdiği ve intihar ile ilişkili olduğu görülmüştür⁴⁸⁻⁵³. Bu bilgilerden hareketle benlik saygısı ile intihar arasındaki ilişkide öz nefretin de rolünün olabileceği düşünülerek yukarıda Şekil 1'de gösterilen araştırmanın kavramsal modeli oluşturulmuştur.

Şekil 1. Aracılık analizi testine ilişkin araştırmanın kavramsal modeli

Bulgular

Sosyodemografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılan 325 üniversite öğrencisinin sosyodemografik özellikleri incelenmiş ve ilgili bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Sosyodemografik özelliklere ilişkin bulgular

	Ort.	SS
Yaş	1.32	0.85
	N	%
Cinsiyet		
Kadın	244	75.1
Erkek	81	24.9
Sınıf		
1.Sınıf	94	28.9
2.Sınıf	99	30.5
3.Sınıf	59	18.2
4.Sınıf	73	22.5

Tablo 1' in devamı. Sosyodemografik özelliklere ilişkin bulgular

	N	%
<i>Bölüm</i>		
Matematik	12	3.69
Coğrafya	66	20.31
Sosyoloji	57	17.54
Psikoloji	30	9.23
Biyoloji	18	5.54
Kimya	18	5.54
Tarih	7	2.15
Türk Dili ve Edebiyatı	34	10.46
Mühendislik	6	1.85
Sağlık	6	1.85
İktisat	18	5.54
Eczacılık	6	1.85
İlahiyat	22	6.77
Resim	22	6.77
Spor	3	0.92

Değişkenler Arası İlişkiler

Çalışmada yer alan mevcut değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analizi yapılarak belirlenmiştir. Analiz sonuçlarına Tablo 2'de yer verilmiştir. Tablo 2'de yer verilen bulgulara göre, benlik saygısı puanları ile intihar olasılığı puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($r = .54$; $p < .001$) görülmektedir. Benlik saygısı puanlarının yükselmesi düşük benlik saygısına denk düşmektedir ve dolayısıyla benlik saygısı puanlarının artması intihar olasılığının da

artmasına işaret etmektedir. Benlik saygısı puanları ile öz nefret puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($r = .67$; $p < .001$) vardır. Yine benlik saygısı puanlarının artması düşük benlik saygısına karşılık geldiği için benlik saygısı puanlarının artması öz nefretin artmasına karşılık gelmektedir. Öz nefret ile intihar olasılığı arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($r = .63$; $p < .001$) bulunmuştur. Bu bulguya göre, öz nefretin artması intihar olasılığını arttırmaktadır.

Tablo 2. Çalışmadaki değişkenlere ilişkin betimleyici istatistikler ve korelasyon sonuçları

	Ort.	SS	1	2	3
Benlik Saygısı	1.32	0.85	-	.67***	.54***
Öz Nefret	14.61	9.32		-	.63***
İntihar Olasılığı	77.83	14.66			-

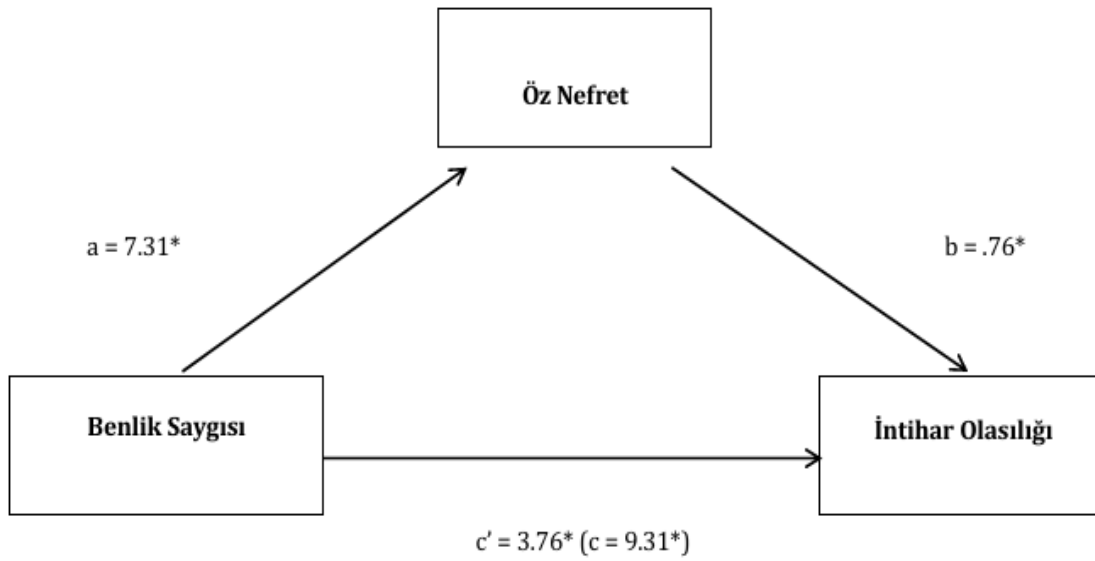
*** $p < .001$ **Aracılık Analizi Sonuçları**

Yapılan aracılık analizi sonucunda, benlik saygısının öz nefreti (a yolu; $b = 7.31$, SH = .45, $t = 16.10$, $p < .001$, GA [6.42, 8.21]) ve benzer şekilde, öz nefretin de intihar olasılığını (b yolu; $b = .76$, SH = .09, $t = 8.46$, $p < .001$, GA [.58, .93]) istatistiksel olarak anlamlı biçimde yordadığı bulunmuştur. Benlik saygısı, öz nefretteki varyansın

%0.44'ünü ($R^2 = 0.44$) açıklamaktadır. Benlik saygısının intihar olasılığı üzerindeki direkt (c' yolu $b = 3.76$, SH = .98, $t = 3.83$, $p < .001$, GA [1.83, 5.69]) ve toplam etkisinin (c yolu; $b = 9.31$, SH = .81, $t = 11.52$, $p < .001$, GA [7.72, 10.90]) anlamlı olduğu görülmüştür. Benlik saygısı ve öz nefret birlikte, intihar olasılığındaki varyansın % 0.42'sini ($R^2 = 0.42$) açıklamaktadır.

Benlik saygısının intihar olasılığı üzerindeki dolaylı etkisi (indirect effect), Bootstrap tekniği ile elde edilen güven aralıklarına göre incelenmiş ve bu etkinin anlamlı olduğu ($b = 5.54$, BCA GA [3.74, 7.86]) görülmüştür. Aracılık etkisinin tam standardize etki büyüklüğü incelendiğinde, etki büyüklükleri yorumlanırken $K^2 = .01$ 'e yakın ise düşük etki, $K^2 = .09$ 'a yakın ise orta etki, $K^2 = .25$ 'e yakın ise yüksek etki olarak kabul edilmektedir (Gürbüz, 2019).

Dolayısıyla bu araştırmada etki büyüklüğü .32 bulunmuştur. Bu da yüksek etki büyüklüğüne karşılık gelmektedir. Tüm bu bulgulara göre, üniversite öğrencilerinin benlik saygıları ile intihar olasılıkları arasındaki ilişkide öz nefretin aracılık rolü olduğu bulunmuştur. Analize ilişkin bulgular Şekil 2'de gösterilmiştir.

Dolaylı etki = 5.54, BCA GA [3.74, 7.86]

Şekilde standardize olmayan beta katsayıları belirtilmiştir. * $p < .001$

Şekil 2. Benlik saygısı ile intihar olasılığı arasındaki ilişkide öz nefretin aracı rolüne ilişkin model

Tartışma

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ile intihar olasılıkları arasındaki ilişkide öz nefretin aracılık rolü araştırılmıştır. Bu amaçla mevcut çalışmadaki değişkenler arasındaki ilişkiler değerlendirildiğinde, benlik saygısının düşmesinin intihar olasılığını arttırdığı görülmüştür. Mevcut çalışmadan elde edilen bu bulgu, Dat ve arkadaşlarının çalışmasındaki (2022) düşük benlik saygısı ile intihar riski ve intihar davranışları arasında ilişkinin olduğu, yine Thompson'ın (2010) çalışmasındaki benlik saygısının

düşük olmasının yaşam boyu ölüm arzusu, niyeti, planı ve girişimi gibi çeşitli intihar davranışını olası hale getirdiği bulgusuyla örtüşmektedir. Bu bulgular intiharı önleme de benlik saygısının öneminin bir kez daha altını çizmektedir. Çünkü benlik saygısı genellikle bireyin kendisiyle ilgili genel değerlendirmesidir ve yüksek benlik saygısı, bireyin kendini değerli ve yeterli hissetmesi ile ilişkili iken düşük benlik saygısı ise, bireyin kendini değersiz, yetersiz ve sevilmemesi ile ilişkilidir.^{6,8}

Dolayısıyla kişinin kendisi ile ilgili yaptığı bu değerlendirmenin intihar

eğilimini etkileyebilecek bir potansiyele sahip olduğu düşünülmektedir.⁴⁴⁻⁴⁶ Alanyazın intihara meyilli gençlerin özellikleri arasında benlik saygılarının düşük olduğunu ileri sürmektedir.^{23,43}

Bu çalışmada da gençlerin benlik saygılarının düşük olmaları intihar olasılıklarını arttırmaktadır. Çünkü benlik saygısı düşük olan kişiler kendisi hakkında olumsuz bir görüş sergiler. Böyle bir görüş ruh sağlığı açısından çeşitli krizlere neden olabilir. Örneğin, önceki çalışmalarda düşük benlik saygısı genel psikolojik iyilik hali, başa çıkma ve genel yaşam tatmini gibi ruh sağlığını koruyan faktörlerin olumsuz bir şekilde etkilendiğini ileri sürmektedir.¹²⁻¹⁶ Dolayısıyla düşük benlik bu çalışmada da intihar riski açısından önemli bir bulgu olarak alanyazınla tutarlılık göstermiştir. Ayrıca düşük benlik saygısı bireyler, genellikle duygusal bozukluklara (örneğin, depresyon, anksiyete) daha yatkın hale gelmektedir.^{23-25,31-33} Bu da bireylerin yaşamlarındaki stresle başa çıkma yeteneklerini olumsuz etkileyerek intihar olasılığının artmasına neden olabileceğini düşündürmektedir. Yine düşük benlik saygısı genellikle sosyal ilişkilerde zorlanma ya da sosyal izolasyonla ilişkilendirilmektedir. Böyle kişilerin sağlıklı ilişkiler kurmakta sorun yaşayabileceği ifade edilmektedir.^{8,15,16} Bu durum da intihar riskini artıran faktörlerden sayılabilir. Diğer bir nokta, düşük benlik saygısına sahip bireyler, kendilerini olumsuz değerlendirdikleri için yaşamın zorluklarıyla başa çıkmada umutsuzluk ve çaresizlik duyguları yaşayabilirler^{15,16} ve bunun sonucunda intihar düşünce ve girişimleri artabilir.

Mevcut çalışmada benlik saygısı öz nefret ile ilişkili bulunmuştur. Üniversite öğrencileriyle yürütülen bu çalışmada benlik saygısının düşmesinin öz nefreti arttırdığı yönünde bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgu, düşük benlik saygısının kişinin kendisi daha olumsuz değerlendirmesine ve kişinin kendisini değersiz görmesine ve yabancılaşmasına yol açabilmesinden kaynaklı bir öz nefret geliştirilmesiyle açıklanabilir.^{9,48} Daha açık bir ifadeyle, düşük benlik saygısı, bireyin kendisini daha negatif bir şekilde görmesi ve kendi değerini

ytirmesiyle bağlantılı olarak öz nefret geliştirmesine neden olabilir. Bu durum, bireyin kendine yönelik olumsuz duygularını ve aidiyet hissini kaybetmesiyle ilişkilendirilerek açıklanabilir.

Bu nedenle, bireyin benlik saygısının düşük olması, kendiyile ilgili negatif değerlendirmeler yapması ve kendisini değersiz hissetmesi, öz nefretin oluşumunu tetikleyebilir. Bununla birlikte düşük benlik saygısının yüksek öz nefretin ortaya çıkmasına katkısı kıyaslama faktörü ile açıklanabilir. Festinger'in (1954) belirttiği gibi bireyler benlikleri hakkında bilgi edinmek istediklerinde kendilerini diğerleriyle karşılaştırırlar. Dolayısıyla düşük benlik saygısına sahip bir kişi kendisini diğerleriyle kıyasladığında bu genellikle olumsuz bir çerçevede gerçekleşecektir. Bu da kişinin kendisini daha değersiz hissetmesine ve öz nefretin yoğunlaşmasına yol açabilecektir. Çalışmanın örnekleme göz önünde bulundurulduğunda, üniversite öğrencilerinin kimlik inşasına devam ettikleri ve hâlihazırda kendilerini diğerleriyle kıyasladıkları bir gelişim dönemi içinde oldukları önemli bir noktadır. Dolayısıyla kendilerini diğerleriyle kıyaslarken olumsuz bir değerlendirme yapmaları hem benlik saygılarını düşürebilir hem de öz nefreti arttırabilir.

Üniversite öğrencilerinin öz nefret puanları ile intihar olasılığı puanları arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Katılımcıların öz nefret puanlarının yükselmesi intihar olasılığı puanlarını da arttırmıştır. Alanyazın öz nefret ile intihar arasında ilişkiyi ortaya koymuştur.^{49,50,52,53} Bireyin sürekli olarak kendine yönelik olumsuz duygular beslemesi ve eleştirel bir tutum sergilemesi, kendine karşı bir nefret duygusu geliştirmesine neden olabilir. Bu durum, kişiyi intihar açısından kırılgan hale getirerek, intihar riskini arttırabilecek bir zemin oluşturabilir. Öz nefretin artmasıyla birlikte, kişinin kendi değerini sorgulaması ve içsel çatışmaların artması, intihar riskini daha da yükseltebilir.

Bu bağlamda, öz nefretin kişinin psikolojik sağlamlığını zayıflatarak, intihar riskini artırıcı bir etken olarak

değerlendirilmesi gerekmektedir. Yine öz nefret, kişinin kendisi hakkında yoğun olumsuz düşüncelere sahip olması, kendini değersiz, yetersiz veya sevilmeye layık olmayan biri olarak görmesine karşılık geldiği⁴⁸ için bu tür düşünceler ve duygular, kişinin yaşamdan umudunu kesmesine ve intihar düşüncelerine kapılmasına ve yaşamına son vermesine yol açabilir. Kişiler yüksek öz nefret sonucu kendilerine yönelik yoğun bir öfke ve nefret yaşayabilir. Bu da kendine zarar verme davranışlarının ortaya çıkmasına yani intihar girişimlerine dönüşebilir.

Çalışmada benlik saygısı ile intihar olasılığı arasındaki ilişkide öz nefretin aracılık rolü olduğu tespit edilmiştir. Kişilerin kendine yönelik düşük bir saygıyla kendini değersiz, yetersiz veya başarısız olarak görmesi, öz nefret duygularını besleyebilir.⁴⁸ Bu durum, bireyin kendi benliğiyle olan ilişkisinde olumsuz bir döngü oluşturabilir. Düşük benlik saygısı, kişinin kendini sürekli eleştirmesine, olumsuz değerlendirmelere ve kendi değerini sorgulamasına yol açarak öz nefret duygularının artmasına katkıda bulunabilir. Öz nefret ise bireyin kendisiyle barışık olmaması, içsel çatışmalar yaşaması ve intihar eğilimini artırabilecek bir duygu durumu oluşturabilir.⁴⁹ Bu nedenle, düşük benlik saygısının öz nefreti artırması, dolaylı olarak intihar olasılığını artırabilir, çünkü öz nefret duyguları intihar riskini tetikleyebilir ve bu, bireyin psikolojik sağlamlığını ve iyilik halini olumsuz yönde etkileyebilir. Düşük benlik saygısı ve öz nefret arasında oluşan olumsuz döngü, kişilerin intihar olasılıklarının artmasına neden olabilir. Bu bulgu, psikolojik müdahalelerde ve intiharı önleme stratejilerinde önemli olacak ve dikkate alınması gerekecektir. Bu noktada yapılacak olan müdahaleyle birlikte benlik saygısını artırma ve öz nefret duygularını azaltma hedeflenerek, bireylerin intihar riski azaltılabilir.

Bu çalışma bazı sınırlılıklar göstermektedir. İlk olarak çalışmanın katılımcıları sadece üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Ek olarak, katılımcıların büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Bunlar dikkate alındığında çalışmanın bulgularının genellenebilirliği

sınırlanmaktadır, bu açıdan sonuçlar çalışmanın örnekleme dahilinde değerlendirilmelidir. Çalışmanın bir başka sınırlılığı, zaman içindeki değişimleri ve neden-sonuç ilişkisi göstermeyen kesitsel bir tasarıma sahip olmasıdır, dolayısıyla sonuçlar hakkında ilişki çıkarımlarda bulunulmuştur.

Mevcut çalışmanın sonuçları, alanyazında bu değişkenler arasında ilişkiyi açıklayan başka bir çalışmaya rastlanmaması açısından önemli bir katkı sağlayacaktır. Düşük benlik saygısı, öz nefret ve intihar olasılığı arasındaki ilişkiyi anlamak, bireyin duygusal ve zihinsel sağlığı üzerindeki etkilerini değerlendirmek açısından önemlidir. Bu bilgi temelinde, ruh sağlığı profesyonelleri, intihar riski taşıyan gençlerin riskini tespit etme ve değerlendirme konusunda daha etkin bir rol oynayabilirler. Ayrıca, düşük benlik saygısı ve öz nefretle başa çıkmak için özel tedavi stratejileri geliştirilebilir, bu da intihar ve ruh sağlığı sorunlarına yönelik daha etkili tedavi planlarının oluşturulmasına yardımcı olabilir. Gelecekteki araştırmalarda, mevcut çalışmadaki değişkenler arasındaki ilişkilerin daha geniş bir örneklem üzerinde yeniden incelenmesi planlanabilir. Bu bağlamda, üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve intihar olasılıklarını açıklamada öz nefretin açıkladığı varyansın yanı sıra başka değişkenlerin aracılık etkisini değerlendiren çalışmalar yürütülebilir. Yine öz nefret ve intihar olasılığı ölçeklerinden yüksek puan alan öğrencilerin intihar açısından riskli bir grup olabileceği ve bu konuda önleme müdahalelerinin planlanmasının kritik bir önem teşkil edeceği söylenebilir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda risk grubunda olan bu öğrencilere psikoeğitim ya da uygun müdahale programları uygulandıktan sonra yeniden intihar olasılığı tespitinin yapılması önerilebilir. Böylece, uygulanacak müdahalelerin etkinliği değerlendirilebilir ve gerektiğinde bu müdahalelerin optimize edilmesi sağlanabilir.

Bu türde yapılacak olan araştırmalar aynı zamanda, intihar riskini azaltmaya yönelik daha etkili ve kanıta dayalı stratejilerin geliştirilmesine katkıda bulunacaktır.

Çıkar çatışması: Bu makale tek yazarlı olduğu için, yazar makaleye ilişkin herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Mali destek: Çalışmanın yapılması ve makalenin yazımı süresince tüm mali ve maddi destek sağlayan kişi ve kurum bulunmamaktadır.

Kaynaklar

1. James W. The Principles of Psychology. New York: Henry Holt and Company the Principles of Psychology, 1890. <http://dx.doi.org/10.1037/11059-000>
2. Festinger L. A theory of social comparison processes. Human Relations 1954;7:117-140. <https://doi.org/10.1177/001872675400700202>
3. Schachter S. The interaction of cognitive and physiological determinants of emotional state. In Advances in experimental social psychology. Academic Press,1964.
4. Bem DJ. Self-perception: An alternative interpretation of cognitive dissonance phenomena. Psychological Review 1967;74(3):183-200. <https://doi.org/10.1037/h0024835>
5. Tajfel H. Human Groups and Social Categories—Studies in Social Psychology. Cambridge; Cambridge University Press, 1981.
6. Higgins ET. Self-discrepancy: A theory relating self and affect. Psychological Review 1987;94(3):319-340. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.94.3.319>
7. Cooley CH. Human Nature and Social Order. New York; C. Scribner's Son. 1902.
8. Rosenberg M. Society and the adolescent self-image. Princeton, NJ, Princeton University Press, 1965.
9. Rogers CR. On Becoming a person: A psychotherapists view of psychotherapy. Houghton Mifflin. 1961.
10. Sevim K, Artan T. Yüksek ve düşük benlik saygısını etkileyen faktörler. Toplumsal Politika Dergisi 2021;2(2):109-121.
11. Gao S, Zhang X, Xu X. A meta-analysis of the relationship between self-esteem and mental health: the sample of Chinese college students. Advances in Psychological Science 2015;23(9):1499-1507. doi:10.3724/sp.j.1042.2015.01499
12. Agrawal B. Self-esteem, adjustment, psychological well-being and academic performance of secondary school students. İlkogretim Online-Elementary Education Online 2020;19(3):4778-4797. <http://doi:10.17051/ilkonline.2020.03.735632>
13. Kurnaz MF, Teke E, Günaydın HA. Relationship between self-esteem and life satisfaction: A meta-analysis study. Research on Education and Psychology (REP) 2020;4(2):236-253.
14. Oguz-Duran N, Tezer E. Wellness and self-esteem among Turkish university students. International Journal for the Advancement of Counselling 2009;31(1):32-44.
15. Doğruyol S, Yetim Ü. Ebeveyn bağlanma, algılanan anne/baba tutumu ile akran ilişkileri arasındaki ilişkide benlik saygısının aracılık rolü. Nesne 2019;7(14):34-51. DOI: 10.7816/nesne-07-14-03
16. Hamarta E, Arslan C, Saygın Y, Özyeşil Z. Benlik saygısı ve akılcı olmayan inançlar bakımından üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma yaklaşımlarının analizi. Değerler Eğitimi Dergisi 2009;7(18):25-42.
17. Sankır H. Gençlerin sapmış ve suçlu davranışlara yönelmelerinde benlik saygısının etkisi: Lise 11. sınıf örneği. Journal of Turkish Studies 2014;9(2):1311-1333. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6295>
18. Yates M, Youniss J. A developmental perspective on community service in adolescence. Social Development 1996;5(1):85-111. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.1996.tb00073.x>
19. Eisenberg N, Fabes RA. Prosocial development. In W. Damon & N. Eisenberg. Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development. John Wiley & Sons, Inc.1998.
20. Singhal S, Prakash N. Relationship between self-esteem and psychological well-being among Indian college

- students. *Journal of Interdisciplinary Cycle Research* 2021;12(8):748-756.
21. Çavuş F, Çıvgın U, Yorulmaz E. Dürtüsellik, utanç ve patolojik kumar oynama ilişkisinde benlik saygısının aracı rolü. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi* 2023;5(3):228-238. <https://doi.org/10.35365/ctjpp.23.3.05>
 22. Colmsee ISO, Hank P, Bošnjak M. Low self-esteem as a risk factor for eating disorders: A meta-analysis. *Zeitschrift für Psychologie*. 2021;229(1):48-69. <https://doi.org/10.1027/2151-2604/a000433>
 23. Eskin M, Ertekin K, Dereboy C, Demirkıran F. Risk factors for and protective factors against adolescent suicidal behavior in Turkey. *Crisis* 2007;28(3):131-139. <https://doi.org/10.1027/0227-5910.28.3.131>
 24. Orth U, Robins RW, Trzesniewski KH, Maes J, Schmitt M. Low self-esteem is a risk factor for depressive symptoms from young adulthood to old age. *Journal of Abnormal Psychology* 2009;118(3):472-478. <https://doi.org/10.1037/a0015922>
 25. Sowislo JF, Orth U. Does low self-esteem predict depression and anxiety? A meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin* 2013;139(1):213-240. <https://doi.org/10.1037/a0028931>
 26. Eskin M, Harlak H, Demirkıran F, Dereboy Ç. Algılanan stres ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Güvenirlilik ve geçerlik analizi. *New/Yeni Symposium Journal* 2013;51(3):132-140.
 27. Kuck N, Cafitz L, Bürkner PC, Hoppen L, Wilhelm S, Buhlmann U. Body dysmorphic disorder and self-esteem: A meta-analysis. *BMC Psychiatry* 2021;21(1):310. <https://doi.org/10.1186/s12888-021-03185-3>
 28. Hasırcı I, Örucü E, Kurt P. Benlik saygısı, yalnızlık ve problemlerli internet kullanımı ilişkisi: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Akademik Hassasiyetler* 2023;10(21):116-142.
 29. Greenberg J, Solomon S, Pyszczynski T, and et al. Why do people need self-esteem? Converging evidence that self-esteem serves an anxiety-buffering function. *Journal of Personality and Social Psychology* 1992;63(6):913-922. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.63.6.913>
 30. Rosenberg M. The association between self-esteem and anxiety. *Journal of Psychiatric Research* 1962;1(2):135-152. [https://doi.org/10.1016/0022-3956\(62\)90004-3](https://doi.org/10.1016/0022-3956(62)90004-3)
 31. Basco LM, Han SH. Self-esteem, motivation, and anxiety of Korean university students. *Journal of Language Teaching and Research* 2016;7(6):1069-1078. <http://dx.doi.org/10.17507/jltr.0706.02>
 32. Byrne B. Relationships between anxiety, fear, self-esteem, and coping strategies in adolescence. *Adolescence*. 2000;35(137):201-215.
 33. Liu X, Cao X, Gao W. Does low self-esteem predict anxiety among Chinese college students?. *Psychology Research and Behavior Management* 2022;15:1481-1487. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S361807>
 34. Eskin M. İntihar: Anlama, Değerlendirme, Tedavi ve Önleme. Ankara, Türk Psikologlar Derneği Yayınları,2014.
 35. Eskin M, Kaynak-Demir H, Demir S. Same-sex sexual orientation, childhood sexual abuse, and suicidal behavior in university students in Turkey. *Archives of Sexual Behavior* 2005;34(2):185-195. <https://doi.org/10.1007/s10508-005-1796-8>
 36. Hirsch JK, Conner KR, Duberstein PR. Optimism and suicide ideation among young adult college students. *Archives of suicide research: official journal of the International Academy for Suicide Research* 2007;11(2):177-185. <https://doi.org/10.1080/13811110701249988>
 37. Owusu-Ansah FE, Addae AA, Peasah BO, Oppong Asante K, Osafo J. Suicide among university students: Prevalence, risks and protective factors. *Health Psychology Behavioral Medicine* 2020;8(1):220-233. <https://doi.org/10.1080/21642850.2020.1766978>

38. Overholser JC, Adams DM, Lehnert KL, Brinkman DC. Self-esteem deficits and suicidal tendencies among adolescents. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry* 1995;34(7):919-928. <https://doi.org/10.1097/00004583-199507000-00016>
39. Dat N T, Mitsui N, Asakura S, and et al. The Effectiveness of self-esteem-related interventions in reducing suicidal behaviors: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychiatry* 2022;13:925423. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2022.925423>
40. Mcgee, R., & Williams, S. (2000). Does low self-esteem predict health compromising behaviours among adolescents?. *Journal of Adolescence* 2000;23(5):569-582. <https://doi.org/10.1006/jado.2000.0344>
41. Soto-Sanz, V., Piqueras, J. A., Rodríguez-Marín, J., and et al. Self-esteem and suicidal behaviour in youth: A meta-analysis of longitudinal studies. *Psicothema* 2019;31(3):246-254. <https://doi.org/10.7334/psicothema2018.339>
42. Buecker, S., Doll, J., Diaz, S. A., Haehner, P., Berg, F., Kaurin, A., & Teismann, T. Self-Esteem and Suicidal Thoughts and Behaviors: A Meta-Analytic Review. *PsyArXiv* 2023. <https://doi.org/10.31234/osf.io/srkmp>
43. Thompson AH. The suicidal process and self-esteem. *Crisis: The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention* 2010;31(6):311-316. <https://doi.org/10.1027/0227-5910/a000045>
44. Grøholt B, Ekeberg O, Wichstrøm L, Haldorsen T. Suicidal and nonsuicidal adolescents: different factors contribute to self-esteem. *Suicide & Life-Threatening Behavior* 2005;35(5):525-535. <https://doi.org/10.1521/suli.2005.35.5.525>
45. Yepes, A. C., Rubio, N., Vinaccia, S., & Bernal, S. Relación entre los niveles de autoestima, resiliencia, ideación suicida y riesgo suicida en jóvenes indígenas zenúes de Córdoba, Colombia: Relationship between levels of self-esteem, resilience, suicidal ideation and suicidal risk in Zenú indigenous youth from Córdoba. *Colombia. Psicol. Salud*, 2022;32, 295-304.
46. Cenkseven Önder F, Bölükbaşı A. Ergenlerde intihar olasılığı: benlik saygısı ve öfke açısından incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches* 2019;10(17):1522-1543. <https://doi.org/10.26466/opus.528723>
47. De Man AF, Gutiérrez BIB. The relationship between level of self-esteem and suicidal ideation with stability of self-esteem as moderator. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement* 2002;34(4):235-238. <https://doi.org/10.1037/h0087176>
48. Lin CC. Gratitude and depression in young adults: The mediating role of self-esteem and well-being. *Personality and Individual Differences* 2015;87:30-34. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.07.017>
49. Jang JM, Park JI, Oh KY, and et al. Predictors of suicidal ideation in a community sample: roles of anger, self-esteem, and depression. *Psychiatry Research* 2014;216(1):74-81. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2013.12.054>
50. Turnell AI, Fassnacht DB, Batterham PJ, Calear AL, Kyrios M. The Self-Hate Scale: Development and validation of a brief measure and its relationship to suicidal ideation. *Journal of Affective Disorders* 2019;245:779-787. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2018.11.047>
51. Lieberman A, Robison M, Wonderlich SA, and et al. Self-hate, dissociation, and suicidal behavior in bulimia nervosa. *Journal of Affective Disorders* 2023;335:44-48. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2023.05.015>
52. Arendt F, Scherr S, Romer D. Effects of exposure to self-harm on social media: Evidence from a two-wave panel study among young adults. *New Media & Society* 2019;21(11-12):2422-2442. <https://doi.org/10.1177/1461444819850106>

53. Conrad AK, Jacoby AM, Jobes DA, and et al. A psychometric investigation of the Suicide Status Form II with a psychiatric inpatient sample. *Suicide & Life-Threatening Behavior* 2009;39(3):307-320. <https://doi.org/10.1521/suli.2009.39.3.307>
54. Van Orden, KA, Witte TK, Cukrowicz KC, Braithwaite SR, Selby EA, Joiner, TE Jr. The interpersonal theory of suicide. *Psychological Review* 2010;117(2):575-600. <https://doi.org/10.1037/a0018697>
55. Joiner T, Gencoz F, Gencoz T, Metalsky G, Rudd M. The relation of self-hatred and suicidality in people with schizophrenia-spectrum symptoms. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment* 2001;23(2):107-115.
56. Çuhadaroğlu F. Adölesanlarda Benlik Saygısı [Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi]. Ankara;Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ve Ergen Ruh Sağlığı Ve Hastalıkları Anabilim Dalı.1986.
57. Cull JG, Gill, WS. *Suicide Probability Scale Manual* Western Psychological Services. Los Angeles; California.1988.
58. Atlı, Z., Eskin, M., & Dereboy, G. Ç. The validity and the reliability of suicide probability scale (SPS) in clinical sample. *J Clin Psy* 2009;12(3):111-124.
59. Durak Batıgün A, Hisli Şahin N. İntihar Olasılığı Ölçeği: Gözden geçirme, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Klinik Psikoloji Dergisi* 2018;2(2):52-64.
60. Kardaş S, Okan N, Güner H. Kendinden nefret ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik yönden incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2021;22(1):652-673. <https://doi.org/10.17679/inuefd.822538>
61. Büge B, Bilge Y. Reliability and validity of self-hate scale in turkish community sample. *Journal of Happiness and Health* 2022;2(2):61-69. <https://doi.org/10.47602/johah.v2i2.17>
62. Mayers A. *Introduction to statistics and SPSS in psychology*. Harlow: Pearson Education Limited.2013.
63. Field A. *Discovering Statistics Using SPSS*. 3rd Edition, Sage Publications Ltd., London,2009.
64. Hayes AF. *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. Guilford Press,2013.
65. Gürbüz, S. *Sosyal bilimlerde aracı, düzenleyici ve durumsal etki analizleri*. Ankara; Seçkin Yayıncılık,2019.